

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

**РОЗВИТОК ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ З
ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу

Спеціальності 013 Початкова освіта

Освітньо-професійної програми

013 «Початкова освіта»

Гейса Юлія Ігорівна

Керівник – к.п.н. Чабан О.В.

Рецензент Назаренко С.Г.,

Вчитель вищої кваліфікаційної категорії

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ	7
1.1. Характеристика значення «писемне мовлення».....	7
1.2. Цифрові освітні ресурси.....	14
1.3. Особливості розвитку писемного мовлення у початковій школі.....	20
РОЗДІЛ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У РОЗВИТКУ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ	26
2.1. Огляд існуючих методик, методів та програм з використанням цифрових засобів та знань у навчанні молодших школярів.....	26
2.2. Вправи з розвитку писемного мовлення молодших школярів на уроках української мови.....	35
2.3. Аналіз результатів проведеної роботи.....	44
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність. Сучасний світ стрімко змінюється під впливом інформаційних технологій, які стали невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. У такому контексті важливість розвитку писемного мовлення у здобувачів початкової освіти набуває особливого значення. Письмове мовлення є основою для формування комунікативних навичок, які необхідні для успішної взаємодії у навчальному процесі та в житті загалом. З метою підвищення ефективності навчання все частіше використовуються цифрові освітні ресурси, які можуть стати потужним інструментом у розвитку мовлення учнів. Ці ресурси не лише роблять навчання більш інтерактивним і цікавим, але й допомагають створити середовище, в якому учні можуть експериментувати з мовою, розвивати свої творчі здібності та покращувати навички письмового спілкування.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти [17], основна мета школи полягає в комплексному розвитку дитини, включаючи формування її здібностей, компетентностей та наскрізних навичок, з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей і потреб учнів. Серед ключових компетентностей особливу увагу слід приділяти вмінню читати з розумінням, висловлювати свої думки усно і письмово, логічно аргументувати власну позицію, а також ефективно співпрацювати в команді.

Однією з актуальних проблем Нової української школи [30, с. 187] є пошук шляхів створення умов для свідомого засвоєння знань учнями. У цьому контексті важливе місце займає розвиток писемного мовлення, оскільки він сприяє формуванню критичного мислення, здатності до логічного викладу своїх думок і аргументів, а також є важливим елементом для успішної комунікації в навчальному процесі та поза ним. Письмове мовлення допомагає учням виразити свої ідеї, розвиває творчі здібності і забезпечує необхідну базу для подальшого

навчання в різних предметах, оскільки вміння чітко й логічно викладати думки є ключовим для успішності в академічній діяльності.

Саме тому виникає потреба в оновленні змісту, удосконаленні форм, методів і технологій навчання та мовленнєвого розвитку молодших школярів через застосування нових інформаційних засобів, чим і зумовлений вибір теми кваліфікаційної роботи.

Педагогічні та методичні аспекти формування мовленнєвої компетентності особистості розглянуто такими українськими дослідниками, як А. Богуш [5], О. Вашуленко [9], О. Білан [3], О. Савченко [42], Н. Гац [14], Л. Калмикова [21], Л. Мацько [26], Н. Гавриш [12], К. Пономарьова [37] та ін. Проблемі формування зв'язного писемного мовлення присвячено наукові праці С. Логвинчук [25], І. Олійник [31], С. Пірошенко [36], Н. Притулик [38] та ін. Особливості реалізації різних аспектів мовленнєвої освітньої діяльності окреслено науковими дослідженнями О. Божко [6], Н. Васильківська [9], О. Будник [7].

Проблему впровадження цифрових ресурсів в освітній процес закладів освіти висвітлено в наукових працях В. Бикова [3], О. Спіріна [3], О. Пінчук [3], А. Гуржія [16], М. Шишкіної [47], О. Овчарук [16], О. Гриценюк [15], Л. Карташової [24] та ін.

Розробка теми «Розвиток писемного мовлення здобувачів початкової освіти з використанням цифрових освітніх ресурсів» тісно пов'язана з науковими програмами та планами, які акцентують увагу на сучасних підходах до навчання в умовах цифровізації освіти. Зокрема, відповідні програми Міністерства освіти і науки України передбачають інтеграцію цифрових технологій у навчальний процес, що сприяє розвитку критичного мислення, креативності та комунікативних навичок учнів.

Крім того, тема роботи узгоджується з науковими дослідженнями, що вивчають ефективність використання цифрових освітніх ресурсів для підвищення якості навчання. Програми, спрямовані на підвищення мовленнєвої компетентності молодших школярів, підкреслюють важливість створення умов

для розвитку зв'язного писемного мовлення через впровадження інноваційних технологій, що забезпечують активну участь учнів у навчальному процесі. Таким чином, обрана тема сприяє реалізації національної освітньої політики та відповідає потребам сучасного суспільства.

Мета дослідження полягає в дослідженні ефективності використання цифрових освітніх ресурсів для розвитку зв'язного писемного мовлення учнів початкових класів, а також у визначенні найбільш дієвих методик і практичних вправ, які сприятимуть формуванню у них навичок грамотного та виразного письма.

Мета зумовила постановку наступних **завдань**:

1. Визначити зміст поняття «писемне мовлення та визначити особливості його розвитку у молодших школярів.
2. Висвітлити цифрові освітні ресурси та особливості їх використання.
3. Здійснити огляд вправ, існуючих методик, методів та програм з використанням цифрових засобів та знань у навчання молодших школярів.
4. Проаналізувати результати експериментальної роботи.

Об'єкт дослідження - процес розвитку зв'язного писемного мовлення у здобувачів початкової освіти.

Предмет дослідження - використання цифрових освітніх ресурсів для формування та удосконалення зв'язного писемного мовлення у молодших школярів.

Для реалізації поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: *теоретичні*: аналіз лінгвістичної, психолого-педагогічної, методичної літератури з проблем наукового пошуку; вивчення нормативних освітянських документів; аналіз чинних програм і навчально-методичних джерел, обґрунтування педагогічних умов; *емпіричні*: діагностика, педагогічне спостереження; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і контрольний етапи) з метою перевірки ефективності цифрових ресурсів для формування зв'язного писемного мовлення; *статистичні*: методи математичної та графічної обробки результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні ролі цифрових освітніх ресурсів у розвитку зв'язного писемного мовлення у здобувачів початкової освіти, що підкреслює їхню значущість як інструменту, який сприяє активізації навчального процесу і покращенню комунікативних навичок молодших школярів; інтеграції театральних засобів у навчальний процес як нового підходу до формування писемного мовлення, що дозволяє розвивати не лише мовленнєві навички, але й критичне мислення та креативність учнів; аналізу впливу цифрових ресурсів на мотивацію учнів до навчання, що свідчить про позитивний ефект інтеграції сучасних технологій у традиційні методи викладання, сприяючи підвищенню зацікавленості учнів у процесі навчання; розробці системи вправ і методик для розвитку зв'язного писемного мовлення з використанням цифрових ресурсів, що є новим внеском у методичку викладання української мови в початковій школі, орієнтованим на інтерактивні та інтеграційні підходи до навчання.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні розроблених методик та вправ для розвитку зв'язного писемного мовлення молодших школярів з використанням цифрових освітніх ресурсів, що можуть бути використані в навчальному процесі загальноосвітніх закладів; у створенні системи навчальних матеріалів, яка дозволяє педагогам ефективно інтегрувати сучасні технології в освітній процес, що підвищує якість навчання; у рекомендаціях для вчителів щодо застосування театральних засобів як інноваційного підходу до навчання, що розвиває креативність та комунікативні навички учнів; у можливості адаптації розроблених вправ і методик до потреб конкретних навчальних закладів, що забезпечує їх гнучкість і широке використання в різних освітніх контекстах.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження відображені у статті з теми «Розвиток зв'язного писемного мовлення здобувачів початкової освіти з використанням цифрових освітніх ресурсів».

Структура. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, загального висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг

роботи становить 61 сторінка. Кількість списку використаних джерел становить 48 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ

1.1. Характеристика значення «писемне мовлення»

Згідно з Державним стандартом початкової освіти, вимоги до обов'язкових навчальних результатів формуються з урахуванням ключових компетентностей. Серед них перші дві включають: вільне володіння державною мовою, яке передбачає здатність усно та письмово виражати свої думки й почуття, чітко й аргументовано пояснювати факти. Важливими є також любов до читання, відчуття естетики слова, усвідомлення значення мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, а також готовність використовувати українську мову як рідну в різноманітних життєвих ситуаціях. Друга ключова компетентність стосується здатності спілкуватися рідною (яка не є державною) та іноземними мовами. Це включає активне використання рідної мови в різних комунікативних контекстах, таких як повсякденне життя, освітній процес і культурна діяльність громади. Крім того, важливо вміти розуміти прості висловлювання іноземною мовою та спілкуватися нею в відповідних ситуаціях, розвиваючи навички міжкультурного спілкування [17].

Набуття зазначених компетентностей у початковій школі є неможливим без розвитку вмінь і навичок зв'язного мовлення учнів. Процес навчання зв'язному мовленню є основним завданням курсу навчання грамоти, адже вільне володіння мовленням сприяє успішному освоєнню не лише цього предмета, а й інших навчальних дисциплін, полегшує ефективне спілкування та стимулює розвиток пізнавальних і творчих здібностей дітей. Отже, як зазначають дослідники, вчителю необхідно створювати оптимальні умови для формування комунікативної компетентності учнів, одночасно заохочуючи їхню ініціативність і самостійність.

У процесі навчання учні повинні оволодіти навичками виразного письма, яке передбачає вміння чітко формулювати свої думки, дотримуватися норм граматики і стилістики, а також враховувати контекст і цільову аудиторію. Це вимагає не лише знання мовних засобів, але й здатності до критичного мислення та самоаналізу, що робить зв'язне писемне мовлення важливою складовою загальної мовленнєвої діяльності. У свою чергу, розвиток цих навичок є необхідною умовою для успішної комунікації в різних сферах життя, від навчання до професійної діяльності.

Писемне мовлення є однією з форм закріплення мови, метою якого є збереження та подальше відтворення інформації. Особливістю цього виду мовлення є те, що під час вираження думки немає безпосереднього співрозмовника. Писемне мовлення зазвичай є дистанційним та монологічним, і його оцінює невизначена кількість читачів. Автор повинен викладати інформацію чітко, точно, дотримуючись логіки та правил українського правопису. На цій основі формуються основні вимоги до писемного мовлення молодших школярів:

- грамотність,
- чіткість,
- зрозумілість,
- охайність.

Вибір мовних засобів, стилістично забарвлених конструкцій, форм і прийомів для вираження емоційних станів підпорядковується правилам, характерним для кожного типу мовлення. Наприклад, у текстах ділового мовлення домінує стандартизований стиль викладу — використання готових формулювань, термінів та етикетних конструкцій.

Якщо розглядати за важливістю, писемна форма мовлення є вторинною порівняно з усною, оскільки з'явилася пізніше і базується на усній як на основі. Писемне мовлення використовує графічні засоби: літери, символи, малюнки, схеми, креслення, графіки тощо [46, с. 141].

На відміну від усного мовлення, писемне має здатність зберігатися у просторі та часі і орієнтоване на зорове сприйняття. Це дає людині можливість не лише створювати тексти, але й неодноразово повертатися до написаного, аналізувати його, уточнювати або вдосконалювати. Завдяки цьому писемне мовлення надає можливість:

- а) зафіксувати і зберігати інформацію для майбутнього використання;
- б) мати доступ до писемних джерел різних епох, що дозволяє не тільки вивчати сучасні тексти, але й занурюватися в культурну та інтелектуальну спадщину минулих століть і навіть тисячоліть.

Однією з ключових одиниць писемного мовлення є текст, який складається з речень, об'єднаних спільною темою та метою. Саме слово «текст» походить від латинського «textus», що означає «тканина, плетіння, поєднання», що символічно передає його структуру. Текст характеризується такими ознаками, як цілісність, завершеність, зв'язність і структурна організація.

У процесі створення тексту автор має значно більше часу та можливостей для його вдосконалення порівняно з усним мовленням. Це дає змогу ретельно підбирати мовні засоби, додержуватися логічної послідовності, а також дотримуватися правил орфографії, пунктуації та графіки. Писемне мовлення, таким чином, є більш нормативним, точним і чітким, ніж усне.

Окрім того, тексти писемного мовлення характеризуються різноманіттям за своїми формами та сферами застосування. Вони можуть використовуватися в науковій, офіційно-діловій, художній чи побутовій комунікації. Відсутність невербальних засобів, таких як жести, міміка та інтонація, компенсується суворим дотриманням граматичних правил та мовних норм, що дозволяє передавати думки максимально точно й ефективно [13, с. 4].

Писемне мовлення зазвичай відзначається вживанням повних речень, серед яких переважають не тільки прості, але й складні синтаксичні конструкції. Це робить процес письма більш структурованим і вимагає від автора серйозного підходу. Під час письма задіюються мовно-артикуляційні, слухові, рухові та зорові аналізатори, які взаємодіють між собою. Однак у молодших школярів ці

аналізатори ще не завжди розвинені достатньо для їх ефективної взаємодії, що може призводити до труднощів у процесі письма. Наприклад, ослаблення функції одного аналізатора може сповільнити або навіть гальмувати весь процес письма.

Письмо також вимагає фізичних і психічних зусиль, тому дітей потрібно поступово готувати до цієї діяльності. Письмо є складним процесом, пов'язаним із розвитком вищих психічних функцій. Л.С. Виготський зазначав, що підготовка до писемного мовлення починається ще у дитячому садку, але вона не полягає лише в заміні усного мовлення на письмові знаки. Це процес формування власного, унікального мовлення дитини, який є частиною її особистісного розвитку.

Важливо, щоб підготовка до письма відбувалася поступово, відповідно до програми розвитку дитини та з урахуванням індивідуальних особливостей, таких як темперамент, фізичні обмеження та швидкість розумових процесів. Перехід від коротких фраз до повноцінного писемного мовлення вимагає від дитини значних волевих зусиль для побудови логічних і зв'язних висловлювань.

Часто вчителі відзначають, що писемне мовлення молодших школярів є менш розвиненим і багатим порівняно з усним. Це пояснюється тим, що писемне мовлення не є простою трансляцією усних висловлювань у письмову форму. Усне мовлення зазвичай починається з побудови речення, тоді як писемне передбачає більш складний процес – звуко-буквений аналіз слова. Під час письма дитина повинна аналітично розкладати слово на звуки, що вимагає глибшої концентрації та розуміння структури мови [24, с. 50].

Писемне мовлення має дві ключові риси. По-перше, це рефлексивне мовлення, яке потребує від людини створення чіткого образу слова та його аналітичного розкладу. Це означає, що людина повинна детально аналізувати мовленнєві одиниці, розуміти їхню структуру і взаємозв'язок у контексті. По-друге, писемне мовлення є своєрідним внутрішнім діалогом із самим собою, що спрямований на глибоке самопізнання, роздуми та аналіз власних думок.

Особливу увагу під час навчання писемному мовленню слід звертати на психологічну готовність дошкільнят до оволодіння цим складним процесом. Важливо враховувати такі компоненти:

1. Діти повинні відчувати інтерес і бажання навчитися писати, адже без внутрішньої мотивації оволодіння письмом стає складнішим і менш ефективним. Заохочення до письма через ігри, творчі завдання чи цікаві теми може сприяти формуванню цього інтересу.

2. Діти повинні не лише вміти читати, але й розуміти зміст текстів, а також мати здатність висловлювати власні думки щодо прочитаного за допомогою письмових символів. Це означає, що дитина має вміти переводити свої уявлення про прочитане у письмову форму, виражаючи свої ідеї через графічні знаки.

3. Писемне мовлення базується на здатності використовувати символи та знаки для передачі думок. Це потребує розвитку абстрактного мислення, яке дозволяє дитині розуміти, що графічні знаки, такі як літери й цифри, мають певне значення і можуть бути використані для вираження ідей.

Опанування писемним мовленням – це не лише технічний процес, а й розвиток здатності до глибшого осмислення світу, аналізу власних думок та ефективної комунікації через письмо. Навчання має враховувати індивідуальні особливості дітей та підтримувати їхні психологічні, когнітивні й емоційні потреби, аби зробити процес письма природним і цікавим для кожної дитини [8, с. 22; 35, с. 7].

Практичні дослідження свідчать про наявність ефективних підходів до підготовки шестирічних дітей до опанування писемного мовлення. Серед ключових методів виділяють:

1. Це означає, що діти мають бути оточені матеріалами, які стимулюють розвиток навичок письма та читання, а також мотивують до активної участі в навчальному процесі.

2. Для формування техніки письма важливо впроваджувати різні інноваційні підходи, які полегшують процес навчання та сприяють розвитку

дрібної моторики, графомоторних навичок, а також розуміння зв'язку між мовленням і письмом.

3. Необхідно проявляти терпіння і доброзичливість у ставленні до дитячих помилок, оскільки на початковому етапі засвоєння письма діти потребують часу для освоєння навички. Важливо підтримувати їхні зусилля та сприяти формуванню впевненості в своїх силах.

4. Використання проблемних завдань стимулює дітей до роздумів і аналізу, що сприяє активізації розумових процесів та допомагає кращому засвоєнню письма.

Важливим аспектом є робота над фонематичним слухом, особливо у першому і другому класах. Труднощі з письмом часто пов'язані з порушенням здатності дітей розрізняти звуки, і якщо не звертати на це уваги, проблеми можуть посилюватися з кожним роком. До третього та четвертого класу складність завдань зростає, а зміст думок стає більш глибоким і структурованим, що вимагає від дитини більшої точності у вираженні своїх думок.

Найважливіше під час навчання – це зосереджуватися не стільки на недоліках у побудові речень чи словникових помилках, скільки на підтримці емоційного комфорту дитини під час письма. Вільне, спокійне викладання своїх думок на папері сприяє розвитку впевненості та креативного підходу до письмової творчості, що в майбутньому дасть змогу уникнути психологічних бар'єрів у письмовій комунікації [46, с. 69].

Писемне мовлення має свої специфічні риси, які відрізняють його від усного. Перш за все, писемне мовлення характеризується високим рівнем планування та організації. На відміну від усної мови, де можна імпровізувати і використовувати невербальні засоби спілкування, писемне мовлення вимагає ретельного підбору слів і структур, що дозволяють донести задуманий зміст до читача без можливості подальшого уточнення чи роз'яснення. Цей аспект надає писемному мовленню додаткову відповідальність, адже автор тексту має заздалегідь передбачити реакції та запитання читача, побудувавши текст таким чином, щоб він був зрозумілий без додаткових пояснень.

Зв'язне писемне мовлення базується на ряді важливих складових: це логічність викладу, точність у використанні мовних засобів, змістовна і структурна єдність тексту, а також відповідність нормам літературної мови. Важливою умовою розвитку писемного мовлення є здатність учнів усвідомлювати мету свого висловлювання, тобто розуміти, для чого вони пишуть текст, кому він адресований і яку інформацію він має донести. Без цього усвідомлення текст може бути нечітким, розмитим або ж відірваним від контексту спілкування [1, с. 37].

Враховуючи, що розвиток мовленнєвої компетентності є одним із ключових завдань початкової освіти, навчання зв'язного писемного мовлення стає основою для подальшого розвитку навчальних та комунікативних навичок. Писемне мовлення не лише дозволяє виразити свої думки, але й є інструментом для пізнання світу, самоосвіти і розвитку мислення. Через написання текстів учні вчаться структурувати свої думки, аналізувати інформацію, робити висновки і аргументувати свою позицію.

Однією з важливих особливостей писемного мовлення є те, що воно має бути зрозумілим не лише автору, а й читачам, які не присутні під час його створення. Це вимагає від учнів певних навичок абстрактного мислення та передбачливості. Учень повинен вміти передбачити, як його текст буде сприйнятий, і які знання або передумови потрібні для того, щоб його правильно зрозуміли. Уміння забезпечувати зв'язок між різними частинами тексту, логічно поєднувати речення і абзаци, використовувати відповідні мовні засоби для вираження думок — усе це є важливими компонентами зв'язного писемного мовлення.

Писемне мовлення також потребує вміння забезпечувати послідовність і цілісність тексту. Це означає, що кожен фрагмент тексту повинен бути логічно пов'язаним із попереднім та наступним, формуючи цілісну структуру. Ця структура включає вступ, основну частину та висновок, і кожен з цих елементів виконує свою функцію в загальному контексті висловлювання. Вміння розуміти

та застосовувати ці принципи допомагає учням створювати завершені тексти, які мають ясну і зрозумілу структуру [34, с. 19].

Нарешті, важливим аспектом є відповідність нормам літературної мови. Це означає, що учні мають дотримуватись граматичних, орфографічних і стилістичних правил, щоб їхні тексти були не лише змістовними, але й правильними з точки зору мовних норм. Така увага до форми сприяє підвищенню загальної грамотності учнів і допомагає їм краще усвідомлювати зв'язок між мовленням і культурними цінностями суспільства.

Таким чином, розвиток зв'язного писемного мовлення є складним, але надзвичайно важливим процесом, який вимагає від учнів не лише технічних навичок письма, але й розвитку мислення, вміння аналізувати і структурувати інформацію, а також дотримання мовних норм. Це завдання є ключовим для успішного навчання і подальшої інтеграції учнів у соціум.

1.2. Цифрові освітні ресурси

Сучасний етап розвитку освітньої сфери відзначається значними змінами в теорії та практиці організації освітнього процесу, що обумовлені зростанням ролі та впливу інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій. Ці зміни базуються на технічному, технологічному, інформаційному та ресурсному оновленні. Вони вимагають модернізації існуючих і розробки нових підходів до навчання, що відповідають сучасному рівню розвитку педагогічної науки, технологій та технічних можливостей, а також відповідають суспільним процесам, які відбуваються в наш час.

Проблемою ресурсів та ресурсного підходу в освітньому процесі займалися такі науковці, як Г. Сажко [45], В. Лукашов [25], О.М. Трифонова [44] та інші. Однак це питання залишається недостатньо вивченим. Зокрема, О.М. Грибан [3] наголошує, що аналіз готовності середньої освіти до цифрової трансформації виявив ряд проблемних аспектів: відсутність розвинених методик впровадження цифрових технологій у педагогічний процес, відсутність

універсальних авторських методик для навчання з використанням ресурсів цифрового освітнього середовища, таких як сучасні мобільні пристрої, гаджети, інтерактивне обладнання, веб-сервіси, мобільні програми та альтернативне програмне забезпечення. Крім того, спостерігаються низькі технічні можливості педагогічних університетів, які відстають від технічного оснащення сучасних шкіл, що ускладнює якісну підготовку вчителів і обмежує студентів у виборі форм і методів навчання у цифровому освітньому середовищі, яке забезпечує як пряме, так і дистанційне інформаційне взаємодію.

Міністерство освіти і науки України в проєкті Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року також окреслює схожі та більш комплексні проблеми. Серед них зазначено: недостатній рівень цифрових компетентностей учасників освітнього процесу, застарілий зміст освіти з інформатичних предметів, програми навчання, що не орієнтовані на формування необхідних цифрових навичок у майбутніх педагогів. Крім того, відзначається відсутність сучасної техніки та технологій, а також недостатнє покриття Інтернет-мережі в закладах освіти. Існує дефіцит якісного цифрового освітнього контенту, брак актуальної інформації про учнів і педагогічний персонал, що ускладнює прийняття управлінських рішень. Бюрократизовані процеси документообігу в освітніх установах, непрозоре фінансування наукових досліджень, складнощі з доступом до послуг та наукових ресурсів, а також відсутність ефективних електронних систем звітності теж входять до переліку ключових проблем [23].

Цифрові освітні ресурси відрізняються від інших інформаційних ресурсів тим, що використовують цифрові технології та існують у цифровому форматі. Згідно з Національною рамкою цифрових компетентностей, цифрові ресурси — це будь-які види матеріалів, до яких можна отримати доступ або які можна передати за допомогою цифрових технологій. Ці ресурси зазвичай включають впорядкований і доступний цифровий контент, який допомагає вирішувати завдання та досягати цілей у різних сферах життя. Серед таких ресурсів можна виділити електронні бази даних, архіви, урядові документи, економічні дані,

енциклопедії, бібліографічні покажчики, електронні книги, наукові дослідження, мультимедійні та інтерактивні ресурси, як-от симулятори, моделі, анімації, ігри й відеоматеріали.

Цифрові ресурси можна охарактеризувати як матеріали, які або були створені у цифровому форматі, або перетворені з аналогового у цифровий. Це інформаційні об'єкти, що представляють собою окремі документи чи масиви документів навчального та наукового призначення, а також мультимедійний та інтерактивний контент. Вони можуть включати оцифровані або створені цифровими засобами твори науки, літератури, мистецтва, а також комп'ютерні програми, мобільні додатки й інші об'єкти авторського права.

Отже, цифровий навчальний ресурс — це комплекс документів, об'єднаних спільною темою та представлених у вигляді структурованої системи, що забезпечує зручний доступ до інформації [32].

Цифрове середовище – це інтегрований простір для комунікацій, що об'єднує різноманітні цифрові інструменти та сервіси, які дозволяють користувачам вирішувати як особисті, так і професійні завдання, задовольняючи їхні потреби. До таких інструментів і сервісів належать інтернет, інші цифрові мережі, програмне забезпечення, пристрої, пошукові системи, цифровий контент та ресурси, які разом забезпечують ефективну комунікацію та взаємодію між користувачами в межах цього середовища [39].

Як видно з наведених визначень, законодавці окремо трактують поняття цифрових ресурсів та цифрового середовища, хоча за змістом вони доповнюють одне одного. Тому, на нашу думку, ці поняття можна розглядати як єдине ціле. Основну дидактичну мету використання каталогізованих цифрових ресурсів ми вбачаємо в організації та здійсненні освітнього процесу на новому рівні, використовуючи цифрові технології для доступу до необхідної інформації та знань, формування компетентностей, розвитку навичок, підвищення мотивації до навчання, контролю засвоєння знань та формування ціннісних орієнтирів. Аналізуючи наукові, методичні, спеціальні та законодавчі джерела [] у контексті

наведених визначень і виходячи з їх цільового призначення, ми пропонуємо класифікувати цифрові ресурси на 6 категорій (див. Табл. 1.2.).

Таблиця 1.2.

Класифікація цифрових ресурсів
[розроблено автором на основі джерела 19, с. 79]

Ресурси	Змістове наповнення ресурсу
Платформи	Контентні проекти; Тренажери; Дистанційні курси (школи); Відеоконтент; Новини; Графічний контент (фото, картинки, 3D; графіка); Презентації; Анімація; Бази даних; Енциклопедії; Електронні книги; Онлайн-бібліотеки; Інфографіка
Інформаційні джерела	Віртуальне реальність, VR; Доповнена реальність AR; Змішана (гібридна) реальність MR; Комп'ютерні моделі; Ігрова реальність; Симуляції; Предметні (дисциплінарні) освітні середовища
Цифрові середовища	Цифрові мультимірювальні комплекси; Інтерактивна дошка; Мобільні гаджети; Цифрові лабораторії; Цифрові навчальні пристрої; Документ-камера; Інтерактивні карти; Електронні конструктори; Програмовані пристрої; Інтерактивні столи
Інструменти і сервіси	Месенджери; Віртуальні лабораторії; Мобільні додатки; Прикладні програми тематичного спрямування; Відеомесенджери; Хмари; Блокчейн
Цифрові інтерактивні засоби	Цифрові мультимірювальні комплекс; Інтерактивна дошка; Мобільні гаджети; Цифрові лабораторії; Цифрові навчальні пристрої; Документ-камера; Інтерактивні карти; Електронні конструктори; Програмовані пристрої; Інтерактивні столи
Системи автоматичного управління	Електронні журнали; Системи адміністрування; Електронний документообіг; Блокчейн

Перший клас охоплює платформи, які є автоматизованими інструментами для навчання, такими як навчальні курси з автоматизованим управлінням, контентні проекти, освітні системи, автоматизовані лабораторні практикуми та комп'ютерні тренажери. Другий клас включає цифрові інформаційні ресурси, основною цінністю яких є інформаційні масиви, такі як бази даних і знань, інформаційно-пошукові та довідкові системи, автоматизовані бібліотечні системи, електронні періодичні видання, файлові архіви, новинний, відео- та графічний контент (фото, 3D-графіка), анімація, презентації, інфографіка тощо.

Третій клас складається з цифрових середовищ, створених за допомогою технологій, таких як віртуальна реальність (VR), доповнена реальність (AR), змішана реальність (MR), комп'ютерні моделі, ігрові реальності, симуляції та предметно-орієнтовані освітні середовища. Четвертий клас містить

спеціалізовані інструменти для організації навчального процесу з використанням цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій, а також для створення інформаційного контенту. Це включає сервіси, як-от месенджери, відеомесенджери, віртуальні лабораторії, мобільні додатки, прикладні програми, Google-сервіси та їх аналоги, хмарні технології, блокчейн тощо.

П'ятий клас охоплює фізичне обладнання, що використовує цифрові технології для організації та підтримки освітнього процесу, а також формування цифрових компетентностей. Сюди входять цифрові вимірювальні комплекси, інтерактивні дошки, мобільні пристрої, цифрові лабораторії, навчальні девайси, документ-камери, інтерактивні карти, програмовані пристрої, електронні конструктори та інші подібні інструменти.

Шостий клас об'єднує різноманітні автоматизовані системи, які призначені для навчальних і наукових цілей, такі як електронні журнали та таблиці, навчально-дослідні системи автоматизованого проєктування (САПР), автоматизовані системи управління навчальною та науковою діяльністю, експертні системи та інші [19, с. 80].

На сьогоднішній день система освіти відчуває гостру потребу в широкому спектрі якісних цифрових освітніх ресурсів, які б дозволили на практиці:

- досягати головних цілей та завдань освітнього процесу;
- забезпечувати ефективне формування когнітивних, діяльнісних, мотиваційних та особистісних компонентів предметних, загальних і спільних компетентностей здобувачів освіти;
- організовувати різні форми самостійної діяльності учнів для здобуття знань;
- використовувати весь потенціал сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій під час освітньої діяльності;
- інтегрувати в освітній процес актуальну інформацію в режимі реального часу через використання цифрових, інформаційно-комунікаційних, мультимедійних і середовищних технологій;

- об'єктивно діагностувати та оцінювати інтелектуальні здібності учнів, застосовувати диференційований підхід до рівня їх знань, умінь, навичок і компетентностей, зіставляти результати навчання з вимогами державного освітнього стандарту;
- керувати освітньою діяльністю учнів відповідно до їх інтелектуального рівня, знань, умінь, навичок і мотиваційних особливостей з урахуванням застосованих методів і засобів навчання;
- створювати умови для індивідуалізації навчання та підвищення самостійності учнів у їхній освітній діяльності, розвивати навички самонавчання, саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти та самореалізації протягом життя;
- оперативно надавати всім учасникам освітнього процесу актуальну та своєчасну інформацію, яка відповідає цілям і змісту освіти;
- створювати умови для керованості освітнім процесом, забезпечуючи постійний і ефективний діалог між усіма учасниками, спрямований на підвищення ефективності освітнього процесу.

Усвідомлене та більш широке використання цифрових освітніх ресурсів на різних етапах освітнього процесу, відповідно до їх цільового призначення, дозволить збагатити процес навчання різноманітною інформацією, забезпечити педагогів і здобувачів освіти ефективними інструментами для освітньої діяльності, прискорити цифрову трансформацію системи освіти і значно підвищити її якість [44, с. 298].

Отже, впровадження цифрових освітніх ресурсів є ключовим чинником у сучасній трансформації освіти. Ширше використання таких ресурсів дозволить збагатити навчальний процес, забезпечити педагогів і здобувачів освіти ефективними інструментами для навчання, а також прискорити цифрові зміни в освітній системі. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню якості освіти та розвитку сучасних цифрових компетентностей.

1.3. Особливості розвитку писемного мовлення у початковій школі

Розвиток мовлення учнів являє собою процес оволодіння мовними засобами, такими як фонетика, лексика, граматики, культура мовлення та стилі, а також механізмами формулювання та сприйняття думок. Як зазначає М. Вашуленко, цей розвиток включає навчання школярів доцільному та правильному використанню всіх мовних ресурсів для створення зв'язних висловлювань, які відповідають нормам літературної мови. Дослідник також виділяє ключові чинники, що впливають на успішність мовленнєвого розвитку молодших школярів. Серед них особливе значення має потреба у спілкуванні, створення мовленнєвого середовища та наявність продуманої системи роботи над розвитком мовлення. На думку науковця, лише чітко організований процес, орієнтований на формування комунікативних умінь (інформаційно-змістових, структурно-композиційних, граматики-стилістичних та редагування), здатний забезпечити ефективний розвиток зв'язного мовлення у молодших школярів. [10, с. 67; 34, с. 19].

М. Захарійчук і А. Мовчун, аналізуючи навчально-методичний комплекс підручника «Українська мова» для 3 класу, виокремлюють основні концептуальні засади навчання української мови. Серед них:

- впровадження текстоцентричних технологій, що передбачають активну участь учнів у роботі з текстом як засобом формування мовної та мовленнєвої особистості;
- застосування комунікативної методики при опрацюванні текстів, яка підтримує розвиток комунікативної компетенції учнів третього класу;
- тематичний підхід до відбору навчальних матеріалів для кожного заняття, що дозволяє вчителю чітко окреслити виховні цілі уроку;

– інтеграція навчального матеріалу (зразкові тексти, історичні, розвивально-пізнавальні та ілюстративні матеріали) в уроки, які націлені на розвиток писемного мовлення. [20, с. 14].

Головним принципом розробки нових підручників з української мови є текстоцентризм, що передбачає, що засвоєння мовних знань та розвиток мовленнєвих умінь і навичок здійснюється через роботу з текстами. Це підходить для збагачення та уточнення словникового запасу молодших школярів, а також для аналізу мовних засобів, які використовуються в текстах. У нових підручниках з української мови, зокрема для другого класу, вперше передбачено 17 уроків, присвячених писемному мовленню, а матеріали з рубрики «Спілкуймося красиво» допомагають учням освоювати правила етикету, яких слід дотримуватись під час спілкування. Використання методу імітації на початковому етапі виявляється дієвим для навчання учнів формувати зв'язні висловлювання.

Розвиток зв'язного мовлення у початковій школі реалізується за двома напрямками:

- 1) розвиток усного мовлення;
- 2) формування писемного мовлення, що перебувають у тісному взаємозв'язку.

О. Біляєв зазначає, що розвиток мовлення у молодших школярів відбувається лише за умови, що учень здатний усвідомлювати лексичні та граматичні значення слів і сприймати реальні явища, які ці значення відображають. Це важливо, оскільки розвиток зв'язного писемного мовлення також потребує вміння відчувати нюанси вираження мовних одиниць. Формування мовного чуття в учнів допомагає їм опанувати різноманітні оцінні мовні засоби, такі як інтонація та емоційно-експресивні забарвлення [3, с. 56].

Щоб навчитися дотримуватись норм мовлення, кожен учень повинен оволодіти традиціями поєднання мовних одиниць у зв'язному висловлюванні. Це, у свою чергу, допомагає усвідомити мовленнєві норми. Робота над

розвитком зв'язного писемного мовлення молодших школярів включає такі основні напрями:

- удосконалення звуковимови: важливо працювати над правильним вимовлянням звуків і підвищенням мовної культури учнів;
- збагачення і активізація словникового запасу: учні повинні вчитися уточнювати значення слів і використовувати їх у різних контекстах;
- уміння використовувати слова у власному значенні: важливо навчити учнів застосовувати виражальні засоби мови, залежно від ситуації та мети висловлювання;
- логічне викладання думки: учні мають навчитися структурувати свої думки послідовно і логічно;
- граматичний лад мовлення: удосконалення граматичних навичок є важливим для формування правильного письмового мовлення;
- оволодіння нормами українського літературного мовлення і письма: учні повинні знати основні правила літературної мови;
- формування культури мовлення і спілкування: це передбачає розвиток вмінь ефективно спілкуватися та дотримуватися етикету в мовленні [4, с. 26].

Ці аспекти є ключовими для успішного розвитку зв'язного писемного мовлення молодших школярів, що, в свою чергу, сприяє їхній загальній комунікативній компетентності.

У методиці розвитку писемного мовлення молодших школярів застосовують кілька ключових методів, зокрема: імітаційний, конструктивний, творчий та комунікативний.

Імітаційний метод (навчання за зразками) ґрунтується на аналізі текстів-зразків, що дозволяє учням будувати власні висловлювання та тексти за аналогією. Цей метод також включає пошукову діяльність, коли учні вибирають мовні одиниці та створюють моделі текстів, близькі до зразків. Вони можуть виконувати усні та письмові перекази з творчими доповненнями, а також

займатися інсценуванням, драматизацією і літературною творчістю. До методів імітаційного навчання належать:

- підбір заголовків для частин тексту;
- всі види усних і письмових переказів;
- формування речень або елементів тексту відповідно до певного жанру;
- написання творів за зразком прочитаних матеріалів;
- переклад і рецензування прочитаних книг;
- складання ділових документів.

Конструктивний метод (створення або перетворення тексту) включає логічні прийоми та вправи, які допомагають учням більш чітко формулювати свої думки. Серед таких прийомів:

- формулювання роздумів і аргументації;
- виправлення логічних помилок та помилок у структурі викладу;
- створення текстів різних жанрів та редагування власних робіт.

Не менш важливим є врахування прийомів і вправ, які виконують підготовчу функцію в навчанні зв'язного мовлення. Це може включати роботу зі словниковим запасом, а також зі словосполученнями і реченнями.

Вправи повинні поступово ускладнюватися та бути спрямованими на розвиток навичок зв'язного мовлення. До них відносяться:

- детальні відповіді на запитання;
- словникова, орфоепічна та орфографічна робота;
- аналіз речень і текстів;
- складання переказів і творчих робіт.

Завдяки цим методам і прийомам молодші школярі можуть ефективно розвивати своє зв'язне писемне мовлення, що сприятиме їхній комунікативній компетентності [27, с. 324].

При розвитку зв'язного писемного мовлення молодших школярів важливо акцентувати увагу на збагаченні мовлення виражальними засобами та вдосконаленні навичок діалогічного і монологічного мовлення.

Робота над виражальними засобами мови може бути організована за двома основними напрямками:

1. Збагачення словникового запасу учнів через використання порівнянь, метафор, епітетів (без використання термінології).
2. Формування вмінь вживати виражальні засоби у власному мовленні та письмі.

Розпочинати ознайомлення учнів з виражальними засобами доцільно через спостереження за ними в художніх текстах. Цю діяльність можна організувати не лише на уроках мови, а й під час занять з літературного читання. Під час вивчення віршів, загадок і прозових творів важливо навчати дітей виявляти яскраві та образні слова, пояснювати їх значення та аналізувати їхню роль у тексті.

Для кращого засвоєння нових слів і виразів учнів слід заохочувати використовувати їх у власних реченнях і текстах. Можна також створити «Словникову скарбничку», у якій учні записуватимуть виразні слова, образні вислови, прислів'я та приказки. Цей зошит має використовуватися під час написання усних і письмових текстів, що допоможе учням розвивати їх мовлення і робити його більш виразним і образним [42, с.7].

Отже, розвиток писемного мовлення у початковій школі є ключовим етапом формування комунікативних навичок молодших школярів. Цей процес охоплює оволодіння мовними засобами, такими як фонетика, лексика і граматики, а також уміння організовувати свої думки у зв'язному та логічному порядку. Зв'язне мовлення, що формується в ході навчання, дозволяє учням ефективно висловлювати свої думки, обґрунтовувати їх і вести діалог, тоді як писемне мовлення є невід'ємною частиною цього процесу, сприяючи розвитку навичок структурованого викладу думок, аналізу і редагування текстів.

Використання методик, таких як імітаційний і конструктивний методи, допомагає учням навчитися будувати власні висловлювання на основі аналізу зразків. Акцент на виражальних засобах мови, зокрема на збагаченні словникового запасу через метафори, епітети та інші образні висловлювання,

також сприяє розвитку як усного, так і писемного мовлення. Заохочення учнів до використання нових слів і висловлювань у своїх текстах формує в них не лише мовну, а й комунікативну компетентність.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що ефективний розвиток зв'язного писемного мовлення у молодших школярів вимагає системного підходу, що включає створення сприятливого мовленнєвого середовища, використання різноманітних методів навчання та активну комунікацію. Це, в свою чергу, сприятиме формуванню у школярів впевненості у своїх мовних здібностях, розвитку критичного мислення та підвищенню загальної культури мовлення, що є важливими для їхньої успішної соціалізації та самовираження в сучасному світі.

РОЗДІЛ 2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У РОЗВИТКУ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

2.1. Огляд існуючих методик, методів та програм з використанням цифрових засобів та знань у навчанні молодших школярів

Сьогодні впровадження цифрових технологій в освітній процес є однією з основних і тривалих тенденцій у глобальній освіті. Ці технології сприяють інтенсифікації навчання, підвищують швидкість і якість засвоєння, розуміння та сприйняття знань. Використання медіа та інтерактивних засобів полегшує вчителям реалізацію інноваційних методів навчання, таких як кейс-методи, дослідницька діяльність, проектні підходи та розвивальні ігри. Як наслідок, учні краще засвоюють матеріал у комфортному емоційному середовищі, підтримуючи інтерес до навчання, творчості та інновацій.

Цифрові технології роблять навчальний процес мобільним, індивідуалізованим і диференційованим, не замінюючи викладача, а ефективно доповнюючи його. Такі заняття відзначаються адаптивністю, керованістю, інтерактивністю, а також поєднанням індивідуальної та групової роботи, без обмежень у часі для навчання.

Одним із ключових факторів успіху Нової української школи є широке впровадження інформаційно-цифрових технологій у навчальний процес. Сучасний вчитель має опанувати навички створення та використання мультимедійного й інтерактивного контенту, щоб залучити й зацікавити нове цифрове покоління учнів. З огляду на це, в Україні дедалі більше зростає значення хмарних технологій у педагогічній діяльності, оскільки вони мають суттєві переваги над традиційними методами навчання. Головні переваги включають доступність і безкоштовність, відсутність витрат на програмне

забезпечення й технічну підтримку, інтерактивність, можливість спільної групової роботи, а також використання мобільних пристроїв для співпраці між учасниками освітнього процесу. Крім того, хмарні технології дозволяють мати постійний доступ до навчальних матеріалів із будь-якого пристрою (планшет, смартфон), за умови наявності швидкісного Інтернету [15, с. 345; 28].

Сучасні web-сервіси дають учителям змогу швидко й ефективно створювати інтерактивні завдання та ситуації для активної взаємодії з учнями. Сьогодні існує безліч технологій для візуалізації інформації, таких як мобільне навчання, хмарні технології, віртуальні лабораторії, гейміфікація, робототехніка, скрайбінг, створення інтелект-карт тощо.

Ми живемо в епоху стрімких цифрових змін: кілька десятиліть тому ми дивилися фільми у звичайних кінотеатрах, а вже сьогодні за допомогою окулярів віртуальної реальності занурюємося у вигадані світи. Світ змінюється, і тому ми, як педагоги, повинні йти в ногу з часом.

Сьогодні урок без використання цифрових технологій виглядає застарілим, адже сучасні діти добре володіють гаджетами та звикли до інтерактивного подання інформації. Якщо їм пропонують лише підручник і записи крейдою на дошці, вони швидше захочуть повернутися до онлайн-ресурсів. У такій ситуації учні просто «відсиджують» урок, очікуючи можливості знову скористатися своїми гаджетами [29, с. 344].

Вчителю, який не використовує сучасні інструменти, залишається лише конкурувати з Google у наданні інформації. Проте учням важливо не просто отримувати інформацію, а навчитися працювати з нею: оцінювати джерела, працювати в команді, аналізувати та презентувати результати не лише у текстовому вигляді.

Зацікавити сучасних школярів непросто, але технології можуть стати у пригоді. Вони допомагають зробити уроки динамічнішими, цікавішими й емоційно насиченими. Використовуючи нові технології, вчителі можуть урізноманітнити навчальний процес за допомогою відео- та аудіоматеріалів, віртуальних лабораторій, карт, онлайн-експериментів із різних предметів.

Організація дистанційного навчання, особливо в початковій школі, стала важливою проблемою під час тривалого карантину. Педагоги зіткнулися з новими викликами, серед яких:

- як ефективно взаємодіяти з учнями на відстані;
- які додатки варто використовувати для зручної та продуктивної комунікації;
- які особливості характерні для онлайн-уроків;
- як якісно представляти навчальний матеріал;
- як оцінювати виконання завдань;
- які види завдань найкраще підходять для дистанційного навчання;
- які додатки є найбільш зручними у використанні.

На ці питання варто шукати відповіді, і практика показала, що найефективнішими, простими та безкоштовними для створення мультимедійного, інтерактивного контенту й організації спільної роботи, візуалізації та гейміфікації є такі веб-сервіси, як ZOOM, Google Classroom, ClassDojo тощо [11, с. 43].

Zoom — це платформа для проведення онлайн-конференцій, розроблена американською компанією з такою ж назвою. Хоча сервіс з'явився у 2011 році, його популярність значно зросла в останні роки. Zoom пропонує безкоштовну версію, яка дозволяє організовувати відеоконференції тривалістю до 40 хвилин.

Після реєстрації користувачі можуть редагувати профіль, запрошувати учасників через електронну пошту та отримати свій ідентифікатор (ID). Будь-який користувач може створити конференцію, увійшовши до свого облікового запису через додаток, вибравши опцію «Запланувати» та налаштувавши параметри (дату, час, права організатора та учасників). Сервіс автоматично згенерує лист із запрошенням, який можна скопіювати для розсилки.

ClassDojo — це інтуїтивно зрозуміла система заохочення, яка пропонує різні ролі та рівні доступу. Сервіс дозволяє реєструватися:

- як учитель, який створює бейджі, ставить цілі, збирає статистику та проводить групові розсилки;

- як учень, який отримує персональний код для доступу до профілю, де може змінити аватар і налаштувати свій профіль;
- як батько, який має доступ до профілю дитини.

Це робить ClassDojo корисним інструментом для організації дистанційного навчання. Заохочення моральних якостей учнів без перешкод у навчальному процесі стає реальністю, а гейміфікація навчання і можливість зворотного зв'язку з батьками роблять цей додаток особливо ефективним.

Гейміфікація навчання є необхідною умовою для досягнення дидактичних цілей і всебічного розвитку учнів. ClassDojo, розроблений у 2011 році вчителем із Великобританії Семом Чодхарі та розробником Лайамом Доном, дозволяє вчителям швидко оцінювати класну та домашню роботу, а також поведінку учнів. Інтерфейс є яскравим і зручним, а можливість роботи з різних пристроїв робить його доступним для всіх учасників.

Щоб почати роботу з ClassDojo, потрібно зареєструватися на сайті, вибравши роль учителя, учня, батьків або адміністрації. Якщо навчального закладу немає в списку, його можна зареєструвати, отримавши власний простір. Учителі можуть створювати бейджі, розробляти завдання та відображати рейтинг учнів у класі. Учні отримують персональний код для доступу до профілю, де можуть вибрати аватар і налаштувати свій профіль. Батьки мають доступ до успішності своїх дітей.

Налаштування класу в ClassDojo складається з чотирьох етапів: створення класної кімнати, додавання учнів, налаштування бейджів і відправка кодів учням. Аватари присвоюються випадково, а учні можуть вибрати свій. Система дозволяє створювати необмежену кількість класів.

У сучасному навчальному процесі важливо використовувати різноманітні інструменти для забезпечення інтерактивності та залучення учнів. Додаткові освітні сервіси надають унікальні можливості для створення інтерактивного контенту, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку критичного мислення. Нижче представлені кілька корисних веб-сервісів, які можуть стати в нагоді педагогам у їхній практиці [41, с. 82].

Thinglink (<https://www.thinglink.com>) та Glogster (<http://edu.glogster.com>) — це онлайн-сервіси для створення інтерактивних плакатів, які дозволяють перетворювати звичайні зображення на інтерактивні елементи. Інтерактивність досягається шляхом додавання міток, що містять текстові підказки, посилання на відео, музику, тексти або інші зображення.

Tiki-Toki — це платформа для створення інтерактивних часових стрічок, яка дозволяє користувачам додавати фотографії, аудіо та відеоматеріали. За допомогою цього сервісу можна безкоштовно створювати таймлайни та ділитися ними з колегами і учнями.

Mindomo, Mindmeister (<https://www.mindmeister.com>) та Spiderscribe (<https://www.spiderscribe.net/>) — це онлайн-інструменти для створення мап пам'яті та ментальних карт. Ці сервіси допомагають структурувати інформацію, спрощуючи її сприйняття. У вузлах карт можна використовувати простий текст, зображення (jpg, png), дати (календарі), карти (Google Maps) або прикріплені файли. Також доступний експорт у форматах jpg та png. Метод майндмепінгу сприяє розвитку нових способів мислення, залучаючи обидві півкулі мозку.

Powtoon.com (<https://www.powtoon.com>) та Sparkol VideoScribe (<https://www.sparkol.com/>) — це онлайн-платформи для створення анімаційних роликів, інтерактивної інфографіки, презентацій та відеоскрайбінгу. Готові відео можна публікувати на YouTube або Vimeo, завантажувати в форматах Ppt, Pdf, або вбудовувати на свій сайт/блог за допомогою HTML-коду. Використання скрайбінгу допомагає швидко привернути увагу аудиторії, надати додаткову інформацію та акцентувати основні моменти презентації.

Wordart.com (<https://wordart.com/>) та Worditout (<https://worditout.com>) — це онлайн-сервіси для створення візуалізацій у формі хмари слів. Ці хмари дозволяють наочно представити терміни з конкретної теми, що полегшує їх запам'ятовування.

Kahoot, Plickers та ClassMarker (<https://www.classmarker.com/>) — це платформи, які надають можливість легко створювати, ділитися та брати участь у цікавих навчальних іграх або вікторинах під час уроків. Цей підхід активізує

пізнавальний інтерес учнів, а результати автоматично оцінюються і відображаються в реальному часі.

PearDeck (<https://www.peardeck.com>) та **Nearpod** (<https://nearpod.com>) — це платформи, що дозволяють вчителям створювати інтерактивні презентації для уроків і ділитися ними з учнями безпосередньо під час заняття. Викладач може контролювати темп уроку, залучати учнів до виконання творчих завдань і відстежувати їхні результати в реальному часі, використовуючи гаджети, які зазвичай відволікають.

Padlet.com (<https://padlet.com>) — це віртуальна дошка, на яку можна додавати фотографії, файли, посилання на веб-сторінки та нотатки. Дошка може модеруватися кількома учасниками, а доступ для читання та редагування може бути відкритим для всіх охочих.

Використання цих веб-сервісів у педагогічній практиці сприяє інтенсифікації навчального процесу, підвищує професійну підготовку вчителів і допомагає учням розвивати наскрізні навички.[2, с. 29; 33, 32].

Цифрові технології відкривають можливості для створення різноманітних інтелект-карт, які допомагають дітям візуалізувати знання. Інтелект-карти є простим і ефективним способом запам'ятовування інформації, що сприяє структуризації думок учнів і їх формулюванню у вигляді "розумових карт", які містять ключові слова, поняття та терміни. Ці карти можна створювати під час будь-якого уроку і на різних етапах заняття за допомогою різних онлайн-інструментів, таких як програма **Bubbl.us**, яка дозволяє розробляти інтелект-карти на теми «Тварини» та «Пори року».

FreeMind — одна з найвідоміших безкоштовних програм для створення інтелект-карт. Вона проста у використанні, хоча не варто очікувати на шедеври.

Переваги **FreeMind**:

- Інтуїтивно зрозумілий інтерфейс.
- Усі необхідні інструменти для побудови карт.
- Можливість зберігати готові карти в різних форматах (PNG, JPEG, XML, HTML, XHTML тощо).

- Підтримка різних структур і схем.
- Можливість додавати посилання на зовнішні ресурси.

Bubbl.us – зручний онлайн-інструмент для швидкого і простого створення яскравих інтелект-карт. Сервіс умовно безкоштовний: ви можете створити три карти безкоштовно, а за більшу кількість потрібно заплатити.

Переваги Bubbl.us: онлайн-робота, зручна навігація, доступ для кількох учасників одночасно, можливість імпортувати готові карти на свій сайт або блог, інтерфейс англійською мовою, але дуже простий завдяки графічним елементам.

Mind42 – це безкоштовна онлайн-програма, яка дозволяє легко створювати прості, але зрозумілі інтелект-карти.

Переваги:

- Можливість роботи в групах.
- Зручний інтерфейс.
- Інтегрований пошук зображень через Google.
- Функція для створення нотаток.
- Сумісність з іншими подібними програмами.

XMind – це відмінний інструмент для створення зручних інтелект-карт та діаграм типу Fishbone, а також для проведення мозкових штурмів. XMind має приємний інтерфейс, а освоїти його особливості дуже просто. І найголовніше – це абсолютно безкоштовно.

Переваги:

- Створення різних типів схем.
- Привабливий дизайн та яскраве оформлення – фон на всю карту або для окремих блоків, великий вибір стилів, ліній, кольорів, піктограм і форм.
- Велика кількість різноманітних інструментів і функцій (можливість встановлення параметрів шрифтів, редагування, перевірка орфографії, додавання зовнішніх посилань тощо).

Кілька користувачів можуть працювати над однією інтелект-картою одночасно. Діаграми Fishbone допомагають активізувати мислення учнів і

систематизувати знання з певної проблеми. Наприклад, діаграма Fishbone на тему «Забруднення води» була створена за допомогою XMind.

Розробка макету діаграми є доцільною для групової роботи, де учасники мають заповнити її. Завдання полягає в установленні причинно-наслідкових зв'язків і формулюванні висновків. Тема (проблема) записується на голові «скелету риби». Верхні кісточки скелету представляють основні поняття теми, причини, що призвели до проблеми. Нижні кісточки містять факти та наслідки, які підтверджують причини, зазначені на верхніх кісточках. Хвіст символізує висновок за темою.

Google Arts & Culture

Ця платформа пропонує користувачам віртуальні тури по галереям провідних музеїв світу, надаючи можливість дізнатися більше про художні твори та створювати власні віртуальні колекції. Серед музеїв-партнерів платформи – Версаль, галерея Уффіці, Третьяковська галерея та інші. На платформі доступно понад 30 віртуальних турів, 150 інтерактивних виставок, а також 300 тисяч фотографій і відео.

Існує безліч програм, які здатні допомогти у перевірці граматики та пунктуації текстів. Наприклад, LanguageTool сприяє підвищенню грамотності для української мови та ще 39 інших, включаючи японську, англійську та китайську. Цей багатомовний ресурс виконує перевірку текстів на наявність пунктуаційних, граматичних, орфографічних і стилістичних помилок. Користувачі мають можливість використовувати сервіс у режимі онлайн, завантажити десктопну версію програми або встановити його як розширення для браузера. Окрім російської, програма підтримує понад 40 мов і діалектів і може автоматично визначати мову тексту. Перевірка відбувається за аналогією з іншими подібними сервісами: орфографічні помилки підсвічуються рожевим кольором, а пунктуаційні – помаранчевим.

Ця програма перевіряє граматику, стиль та орфографію. Ресурс, призначений для виявлення помилок правопису, підтримує три мови: російську, англійську та українську. Для підбору заміन Спеллер використовує бібліотеку

CatBoost, що дозволяє розшифровувати слова, написані з помилками, та враховувати смисловий контекст під час виявлення помилок. Хоча Яндекс Спеллер спочатку створювався для веб-розробників, його можуть використовувати й звичайні користувачі. Існує багато аналогічних сайтів, які допомагають розвивати логічне мислення через загадки, ребуси та головоломки.

«Ребуси №1»: генератор ребусів – українськомовна онлайн-платформа, що дозволяє створювати власні ребуси або розгадувати вже наявні на сайті.

Переваги «Ребуси №1»:

- Генератор ребусів дозволяє шифрувати окремі слова або речення на українській, російській та англійській мовах.
- Велика бібліотека готових різноманітних ребусів, включаючи математичні.
- Наявність довідкової інформації про символи, що використовуються для створення головоломок, а також історії їх складання.
- Докладне пояснення принципів створення та секретів розгадування ребусів.
- Можливість генерувати головоломки різного рівня складності (для дітей і дорослих).

WordItOut – зручний англомовний онлайн-сервіс для створення різноманітних хмар слів.

Переваги WordItOut:

- Сервіс безкоштовний і не вимагає реєстрації.
- Кириличні шрифти не спотворюються під час відображення.
- Можливість вибору двох кольорів – для тексту та фону.
- Функція вибору орієнтації сторінки та співвідношення сторін зображення.
- Можливість виключення коротких слів із хмари.
- Кнопка випадкових налаштувань для генерації різних варіантів відображення тексту.

- Вільний доступ до скачування власноруч створеної хмари або її поширення через посилання.

Підвищення статусу вчителя в очах учнів і покращення комунікації між ними також є важливими аспектами. Учні охочіше відвідують уроки, на яких викладач використовує «трендові» цифрові технології. Адже застосування сучасних цифрових технологій у навчанні стало не лише модним трендом, але й необхідністю.

2.2. Вправи з розвитку писемного мовлення молодших школярів на уроках української мови

Тема розвитку писемного мовлення молодших школярів є однією з центральних у початковій освіті, оскільки писемне мовлення відіграє важливу роль у формуванні мовленнєвої компетентності. Від здатності учнів грамотно та чітко виражати свої думки на письмі залежить успішність їх подальшого навчання. Важливим етапом у роботі з молодшими школярами є діагностика рівня писемного мовлення, яка дозволяє вчасно виявити труднощі й адаптувати методи навчання відповідно до індивідуальних потреб кожної дитини.

Для діагностики рівня писемного мовлення та його розвитку за допомогою цифрових освітніх засобів було проведено педагогічний експеримент, що складався з трьох етапів:

- **констатувальний:** діагностика наявного рівня писемного мовлення учнів шляхом застосування системи вправ на уроках української мови;
- **формувальний:** проведення уроків з використанням цифрових освітніх засобів для перевірки їхньої ефективності у розвитку писемного мовлення молодших школярів;
- **контрольний:** підсумкова діагностика рівня писемного мовлення учнів через повторне використання системи вправ.

База проведення: Херсонська загальноосвітня школа I-III ступенів №50 імені Романа Набєтова, Херсонської міської ради.

Період: 4 тижня (з 15 квітня по 10 травня 2024 року).

Кількість учнів: 15.

Клас: 4.

Форма реалізації: дистанційна.

Для реалізації констатувального етапу експерименту розробимо методику діагностики писемного мовлення молодших школярів на уроках української мови (Додаток А).

Представимо критерії оцінки писемного мовлення учнів 4 класу відповідно до методики в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Критерії оцінки рівня писемного мовлення

Критерій	Рівень
Змістовність	Високий рівень: учень чітко і логічно висловлює думки, використовує різноманітний словниковий запас та вміє будувати зв'язні речення. Речення наповнені змістом, відповідають темі.
	Середній рівень: учень висловлює думки переважно чітко, але може допускати незначні логічні помилки. Словниковий запас обмежений, речення менш складні.
	Низький рівень: учень висловлює думки з труднощами, речення прості, словниковий запас вузький, трапляються значні порушення логіки висловлювань.
Граматичність	Високий рівень: правильно використовує граматичні структури, без помилок в узгодженні частин мови, у написанні закінчень, у часах дієслів.
	Середній рівень: деякі помилки у граматичних формах, але вони не заважають сприйняттю тексту.
	Низький рівень: багато граматичних помилок, що роблять текст складним для розуміння.
Орфографічна грамотність	Високий рівень: відсутні або мінімальні орфографічні помилки.
	Середній рівень: є деякі орфографічні помилки, які не порушують загальне сприйняття тексту.
	Низький рівень: велика кількість орфографічних помилок, що впливають на зрозумілість тексту.

Стилістична відповідність	Високий рівень: учень вміло використовує різні стилі мовлення, підбирає слова відповідно до ситуації.
	Середній рівень: учень іноді допускає неточності у виборі стилю або лексики, але загальне враження зберігається.
	Низький рівень: стильова невідповідність, невміння використовувати стилістичні засоби.

Після завершення діагностичного етапу, під час якого було проведено ретельну оцінку рівня писемного мовлення учнів, виникла необхідність у переході до формувального етапу. Цей етап має на меті активізувати та вдосконалити навички учнів шляхом інтеграції сучасних цифрових освітніх засобів у навчальний процес. Визначивши основні недоліки та потреби в розвитку мовленнєвих навичок, ми розробили чотири конспекти уроків, які сприятимуть не лише підвищенню рівня писемного мовлення, але й зацікавленості учнів у навчанні.

Цифрові освітні ресурси забезпечать інтерактивність, візуалізацію матеріалу та можливість індивідуального підходу до кожного учня. Кожен конспект уроку буде містити різноманітні види діяльності, що включають групову роботу, проекти та використання мультимедійних засобів, що підвищать мотивацію учнів і допоможуть їм засвоїти мовленнєві навички на більш глибокому рівні. Застосування таких методів дозволить зробити навчання більш динамічним та ефективним, а також створить позитивну атмосферу для розвитку творчих здібностей учнів.

Конспект уроку № 1 (Додаток А)

Тема: «Розвиток зв'язного писемного мовлення. Текст-розповідь з елементами опису»

Тип уроку: Дистанційний

Платформа: ZOOM

Мета уроку:

Освітня: удосконалити знання учнів про типи текстів; скласти текст-розповідь з елементами опису, добирати влучні образні слова.

Розвиваюча: розвивати зв'язне усне та писемне мовлення, образне мислення, спостережливість; формувати компетентність спілкуватися рідною мовою, соціальну, громадянську компетентності.

Виховна: виховувати повагу до рідної мови, до традицій своєї країни.

Обладнання: мультимедійний комплект, цифровий освітній засіб – генератор ребусів, фізкультхвилинка.

Урок був організований із застосуванням сучасних цифрових технологій, що забезпечило інтерактивність та зацікавленість учнів у навчальному процесі.

1. Генератор ребусів: Використання генератора ребусів стало цікавою справою для учнів. Це не лише сприяло розвитку логічного мислення, а й допомогло активізувати словниковий запас. Учні проявили зацікавленість у розгадуванні ребусів, що в свою чергу стимулювало їхню мотивацію до активної участі в уроці. Завдання, яке передбачало запис слова, виконання звуко-буквеного аналізу та складання речення, дало можливість розвивати мовленнєві навички, творчість і критичне мислення.

2. Мультимедійний супровід: Відтворення фізкультхвилинки через мультимедійний супровід стало відмінним засобом для перезавантаження учнів після інтенсивних інтелектуальних завдань. Це дало змогу не тільки підтримати активність дітей, але й покращити їхню увагу. Вибрана фізкультхвилинка була енергійною та цікавою, що забезпечило позитивну атмосферу на уроці. Я вважаю, що включення руханки у дистанційний формат є надзвичайно важливим, адже дозволяє підтримувати фізичну активність учнів навіть у онлайн-уроках.

3. Дистанційний формат: Платформа ZOOM надала можливість організувати урок у режимі реального часу, що сприяло активному спілкуванню. Запитання «Що таке розповідь з елементами опису?» та робота над асоціативними кущами стали більш інтерактивними. Учні мали можливість ділитися своїми думками, це стимулювало їх до творчого мислення та розвитку навичок аргументації. Також важливо, що дистанційний формат забезпечив

учням можливість участі в обговореннях без страху помилки, адже вони могли з легкістю взаємодіяти в чаті.

Урок продемонстрував важливість використання цифрових освітніх засобів для підтримки активності та зацікавленості учнів. Сучасні технології дозволяють урізноманітнити навчальний процес, роблячи його більш захоплюючим і інтерактивним. Також вважаю, що важливо дбати про емоційний стан учнів під час дистанційних уроків. Завдання, яке включає елементи гри, як-от генерація ребусів, сприяє зниженню стресу і збільшує задоволеність від навчання.

У підсумку, проведення уроку з використанням цифрових освітніх засобів показало, що таке навчання може бути не тільки ефективним, але й приємним для учнів. Рекомендується продовжувати впроваджувати подібні інновації у навчальний процес, щоб підтримувати зацікавленість учнів і сприяти розвитку їхньої креативності та критичного мислення.

Конспект уроку № 2 (Додаток Б)

Тема уроку: Поняття про складне речення.

Тип уроку: Дистанційний

Платформа: ZOOM

Мета уроку:

Освітня: ознайомлювати учнів зі складним реченням; навчати визначати головні члени в реченнях, що мають 2-3 основи; будувати складні речення за зразком та схемою;

Розвиваюча: розвивати мислення, мовлення; виховувати інтерес до дослідницької роботи; формувати компетентність спілкуватися рідною мовою, соціальну, громадянську компетентності;

Виховна: виховувати повагу до рідної мови, до традицій своєї країни.

У конспекті уроку на тему «Поняття про складне речення» широко використовуються цифрові засоби, які значно впливають на розвиток писемного мовлення у дітей, покращуючи процес навчання та активізуючи учнів.

1. Платформа ZOOM: використання ZOOM дозволяє проводити уроки дистанційно, забезпечуючи можливість для інтерактивної взаємодії між учнями та вчителем у реальному часі. Це сприяє розвитку мовленнєвих навичок, оскільки учні мають можливість активно брати участь у дискусіях, ставити запитання та формулювати відповіді усно та письмово.

2. Генератор ребусів: ребуси використовуються як цікаві вправи для активізації мислення, що допомагає дітям розвивати мовні навички та збагачувати словниковий запас. Після розгадування ребусу учні мають можливість записати слово, що сприяє розвитку писемного мовлення, оскільки вони практикують орфографію і звуко-буквений аналіз.

3. Padlet – генератор картинок: використання генератора картинок допомагає розвивати уяву та творчі здібності дітей. Вони складають речення, орієнтуючись на візуальні стимули, що допомагає краще засвоювати структуру складних речень і стимулює розвиток зв'язного мовлення.

4. Відеосупровід (для основної частини уроку та фізкультхвилинки): перегляд навчальних відео допомагає учням краще засвоїти матеріал, оскільки візуальне представлення інформації є ефективним для розвитку мовних навичок. Також фізкультхвилинка у форматі відео дозволяє підтримувати активність і концентрованість дітей протягом уроку.

5. Віртуальні новини (про Марію Примаченко): використання віртуальних новин допомагає розвивати критичне мислення і навички аналізу, а також покращує зв'язне мовлення через виконання завдань, пов'язаних із створенням розповіді про побачене.

6. Генератор схем для речень: цей інструмент допомагає учням створювати складні речення за заданими зразками та схемами. Такий підхід полегшує структурування думок і розвиває письмове мовлення через наочність.

Використання цифрових інструментів, таких як платформи для генерації завдань (ребуси, картинки), відеоматеріали та інтерактивні вправи, стимулює розвиток як усного, так і писемного мовлення. Учні активніше залучаються до

процесу навчання, що допомагає їм краще засвоювати мовні правила та розширювати свій словниковий запас.

Конспект уроку № 3 (Додаток В)

Тема уроку: Розвиток зв'язного мовлення. Описую різні погляди.

Тип уроку: Дистанційний

Платформа: ZOOM

Мета:

Освітня: вчити учнів описувати різні погляди; розвивати зв'язне мовлення;

Розвиваюча: формувати компетентність спілкуватися рідною мовою, соціальну, громадянську компетентності;

Виховна: виховувати повагу до рідної мови, до традицій своєї країни.

Аналіз уроку на тему «Розвиток зв'язного мовлення. Описую різні погляди» вказує на ефективне використання цифрових засобів, що позитивно впливає на розвиток писемного мовлення учнів. Зокрема, було задіяно такі інструменти:

1. Платформа ZOOM: дистанційна платформа для проведення уроку забезпечує можливість інтерактивної взаємодії між учнями та вчителем у реальному часі. Це дозволяє учням швидко реагувати на завдання, задавати питання і працювати в групах, що сприяє розвитку усного та писемного мовлення, а також критичного мислення.

2. Генератор ребусів: використання ребусів у вправі «Словникові слова» допомагає активізувати розумову діяльність і підвищує інтерес до вивчення нових слів. Після розгадування учні виконують звуко-буквений аналіз слова та складають з ним речення, що безпосередньо впливає на розвиток писемних навичок.

3. Padlet – генератор картинок: використовується для створення візуальної підтримки під час малюнквого диктанту. Завдяки візуальним стимулам, учні можуть розвивати своє зв'язне мовлення, описуючи зображення та використовуючи нові лексичні одиниці у своїх висловлюваннях.

4. Генератор QR-кодів: інструмент допомагає учням швидко отримати доступ до додаткових матеріалів (наприклад, статті або відео) за допомогою QR-кодів, що робить урок більш інтерактивним та інноваційним. Це сприяє розвитку писемного мовлення через можливість отримувати додаткову інформацію для обговорення та аргументації.

5. Відеосупровід (YouTube): відео супроводжують фізкультхвилинку та інші етапи уроку. Це не тільки активізує дітей фізично, але й сприяє кращому сприйняттю матеріалу через аудіовізуальну подачу інформації. Діти вчаться формулювати думки на основі побаченого, що впливає на розвиток як усного, так і писемного мовлення.

6. Використання інформаційних джерел: завдання «Знайди інформацію про лимонад із різних джерел» сприяє розвитку навичок дослідження та критичного мислення, оскільки учні аналізують отримані факти та аргументують свої висновки. Це впливає на вдосконалення зв'язного мовлення, коли діти викладають свої думки письмово.

7. Генератор Т-схем: Використовується для побудови аргументації на підтримку різних точок зору. Введення Т-схеми допомагає учням краще структурувати свої думки і розвивати навички написання міркувань.

Цифрові технології дозволяють учням більш активно взаємодіяти з навчальним матеріалом, використовувати візуальні та аудіальні стимули, що сприяє кращому засвоєнню теми та стимулює розвиток зв'язного мовлення.

Використання різноманітних цифрових інструментів допомагає дітям навчитися виражати свої думки письмово, створювати логічно побудовані аргументи, і збагачувати свій словниковий запас.

Конспект уроку №4

Тема уроку: Сторінка письменника Тарас Шевченко.

Тип уроку: Дистанційний

Платформа: ZOOM

Мета:

Освітня: ознайомити учнів із життєвим та творчим шляхом письменника Тараса Шевченка;

Розвиваюча: формувати компетентність спілкуватися рідною мовою, соціальну, громадянську компетентності;

Виховна: виховувати повагу до рідної мови, до традицій своєї країни.

Аналіз уроку на тему «Сторінка письменника. Тарас Шевченко» показує, що використання цифрових засобів сприяє розвитку писемного мовлення учнів через інтерактивні вправи та інтеграцію мультимедійних елементів. Нижче наведено детальний аналіз впроваджених цифрових технологій та їх впливу:

1. Платформа ZOOM: Проведення уроку на цій платформі дозволяє вчителю взаємодіяти з учнями в режимі реального часу, стимулюючи активне залучення учнів до обговорення та письмових вправ. Зручний формат ZOOM сприяє розвитку комунікативних компетенцій, а також надає учням можливість задавати питання та отримувати миттєві відповіді, що важливо для формування навичок писемного мовлення.

2. Генератор ребусів: використання ребусів для вправи «Словникові слова» активізує мислення учнів, стимулює їх до пошуку нових слів, після чого діти записують слова, виконують звуко-буквений аналіз та складають речення. Це безпосередньо сприяє розвитку писемного мовлення, розширює словниковий запас і покращує граматичні навички.

3. Padlet – генератор картинок: цей інструмент використовується для створення візуальних матеріалів, що підтримують навчальний процес. Малюнки можуть слугувати основою для написання учнями описів, що розвиває їхню здатність виражати думки письмово. Також візуальна підтримка полегшує розуміння складної інформації.

4. Генератор інфографіки: інфографіка допомагає учням структурувати та запам'ятовувати інформацію. Використання інфографіки під час вивчення життєвого та творчого шляху Тараса Шевченка полегшує процес занотовування фактів та стимулює розвиток навичок аналітичного письма через формування запитань та відповідей на їх основі.

5. Відеосупровід (YouTube): перегляд відео (наприклад, серії з проєкту "Книга-мандрівка. Україна") не лише інтегрує аудіо- та візуальні матеріали в урок, але й надає учням можливість отримати додаткову інформацію, яку вони потім використовують у письмових завданнях. Це сприяє розвитку мовних та письмових навичок, адже учні мають працювати з матеріалом різного формату.

6. Фізкультхвилинка: відеофізкультхвилинка не лише дає дітям можливість відпочити, але й стимулює їхню увагу через інтерактивний формат. Активні рухи сприяють покращенню концентрації, що, в свою чергу, позитивно впливає на якість виконання письмових завдань після перерви.

7. Аудіозаписи поезії та пісень: прослуховування різних варіантів пісень на основі поезії Шевченка, а також аналіз дієслів у віршах, сприяє розвитку образного мислення. Це дозволяє учням краще сприймати зв'язок між мовленням та письмом, відтворюючи атмосферу творів у письмових описах та аналізах.

Використання різних цифрових інструментів (ребуси, інфографіка, відео) робить процес навчання більш інтерактивним і захоплюючим. Це заохочує дітей до більш активного залучення у процес створення текстів.

Учні мають можливість експериментувати з новими способами подання інформації (інфографіка, Padlet), що сприяє розвитку креативного мислення та покращенню навичок структурування письмових робіт.

Застосування мультимедійних матеріалів розвиває у дітей здатність аналізувати побачене і почуте та переносити це на письмові завдання, що стимулює їхній когнітивний розвиток.

2.3. Аналіз результатів проведеної роботи

В результаті проведеного педагогічного дослідження констатувального етапу було отримано наступні показники (Табл.2.2.).

Таблиця 2.2.

Результати констатувального етапу педагогічного дослідження

Критерій	Кількість учнів
Змістовність	Високий рівень: 4
	Середній рівень: 7
	Низький рівень: 4
Граматичність	Високий рівень: 3
	Середній рівень: 6
	Низький рівень: 5
Орфографічна грамотність	Високий рівень: 6
	Середній рівень: 6
	Низький рівень: 3
Стилістична відповідність	Високий рівень: 3
	Середній рівень: 3
	Низький рівень: 9

Для більш ґрунтовно пояснення результатів та спостереження показників, представимо результати дослідження на рис.2.1. з метою з'ясування відсоткового співвідношення.

Рис.2.1. Рівень розвитку писемного мовлення учнів 4 класу констатувального етапу за критеріями: А) Змістовність; Б) Граматичність; В) Орфографічна грамотність; Г) Стилістична відповідність.

В результаті проведеного констатувального етапу дослідження, спрямованого на визначення рівня розвитку писемного мовлення молодших школярів, було отримано показники, що свідчать про наявність певних труднощів у формуванні складових писемної компетенції учнів. Аналіз результатів за чотирма основними критеріями (змістовність, граматичність, орфографічна грамотність, стилістична відповідність) дозволив виявити різний рівень підготовки дітей у цій сфері.

- Змістовність.

Більшість учнів (7 осіб, 46%) продемонстрували середній рівень змістовності письмових робіт, що свідчить про здатність до структурованого викладу думок, але з обмеженнями в їхньому розвитку та детальності. Високий рівень показали лише 4 учні (27%), в той час як 4 (27%) дитини мали низький рівень, що свідчить про труднощі в побудові логічних та чітких текстів.

- Граматичність.

Граматична правильність письма залишається проблематичною для частини учнів. Лише 3 (21%) дитини досягли високого рівня, тоді як середній рівень був у 6 (43%) школярів. Низький рівень граматичної грамотності виявлено у 5 (36%) учнів, що вказує на необхідність додаткових занять з граматичних основ.

- Орфографічна грамотність.

У цьому аспекті було відзначено значно кращі результати. Половина учнів (6 осіб, 40%) продемонстрували високий рівень орфографічної грамотності, що свідчить про добру засвоєність правил правопису. Водночас інші 6 (40%) учнів мали середній рівень, а 3 (20%) дитини — низький рівень, що вимагає додаткового тренування.

- Стилiстична відповідність.

Цей критерій виявився найслабшим у досліджуваній групі. Лише 3 (20%) учні досягли високого рівня стилістичної відповідності письмових робіт, тоді як більшість дітей (9 осіб, 60%) мали низький рівень. Це свідчить про труднощі в адаптації стилю письма до вимог жанру та ситуації спілкування.

Таким чином, результати констатувального етапу свідчать про нерівномірний розвиток окремих компонентів писемного мовлення у молодших школярів. Найбільшою проблемою є стилістична відповідність та граматичність, тоді як орфографічна грамотність показала кращі результати. Це вказує на необхідність впровадження цілеспрямованих педагогічних заходів для розвитку писемного мовлення, особливо щодо стилістичних та граматичних аспектів, що сприятиме загальному покращенню якості письма.

Проте, після проведення формувального етапу експерименту можна стверджувати про позитивну динаміку та підвищення результатів, порівняно з констатувальним етапом (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Порівняння результатів дослідження констатувального та контрольного етапів

Критерій	Кількість учнів (конст)	Кількість учнів (контр)
Змістовність	Високий рівень: 4	Високий рівень: 8
	Середній рівень: 7	Середній рівень: 4
	Низький рівень: 4	Низький рівень: 2
Граматичність	Високий рівень: 3	Високий рівень: 7
	Середній рівень: 6	Середній рівень: 7
	Низький рівень: 5	Низький рівень: 1
Орфографічна грамотність	Високий рівень: 6	Високий рівень: 8
	Середній рівень: 6	Середній рівень: 6
	Низький рівень: 3	Низький рівень: 1
Стилістична відповідність	Високий рівень: 3	Високий рівень: 6
	Середній рівень: 3	Середній рівень: 5
	Низький рівень: 9	Низький рівень: 4

Для спостереження динаміки дослідження представимо результати на рис 2.2.

Рис.2.2. Порівняння результатів констатувального та контрольного етапів дослідження: А) Змістовність; Б) Граматичність; В) Орфографічна грамотність; Стилістична відповідність

Порівняння результатів констатувального (Табл.2.2.) та контрольного етапів (Табл.2.3.) дослідження показує значне покращення у розвитку писемного мовлення молодших школярів після впровадження уроків української мови з використанням цифрових засобів навчання. За критерієм змістовності

спостерігається збільшення кількості учнів із високим рівнем з 4 до 8, що свідчить про покращення здатності учнів чітко і логічно викладати свої думки. Кількість учнів із середнім рівнем зменшилася з 7 до 4, що також вказує на позитивні зміни. Низький рівень змістовності зменшився з 4 до 2, що свідчить про підвищення якості писемного мовлення навіть у тих учнів, які мали найнижчі результати на початку дослідження.

За критерієм граматичності також відбулися значні покращення. Кількість учнів із високим рівнем граматичної правильності зросла з 3 до 7, що підтверджує ефективність використання цифрових засобів для засвоєння та закріплення граматичних правил. Кількість учнів із середнім рівнем граматичності залишилася майже незмінною (6 і 7 учнів), тоді як кількість учнів із низьким рівнем значно зменшилася з 5 до 1, що є важливим показником прогресу.

Орфографічна грамотність учнів також покращилася. Кількість учнів із високим рівнем зросла з 6 до 8, що свідчить про покращення орфографічних навичок. Середній рівень залишився незмінним (6 учнів), а низький рівень зменшився з 3 до 1, що свідчить про зменшення кількості учнів із помилками в орфографії.

Найбільш значущі зміни відбулися за критерієм стилістичної відповідності. Кількість учнів із високим рівнем зросла з 3 до 6, що вказує на покращення здатності учнів дотримуватися відповідного стилю письма. Кількість учнів із середнім рівнем зросла з 3 до 5, а низький рівень стилістичної відповідності знизився з 9 до 4, що свідчить про суттєве зменшення труднощів у цьому аспекті.

Загалом, результати контрольного етапу дослідження показують позитивний вплив використання цифрових засобів на уроках української мови. Покращення спостерігається за всіма критеріями, особливо щодо змістовності, граматичності та стилістичної відповідності текстів учнів. Це свідчить про ефективність інтеграції цифрових технологій у навчальний процес для підвищення рівня писемного мовлення молодших школярів.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна зробити висновки.

1. Писемне мовлення є ключовим елементом розвитку мовленнєвої діяльності молодших школярів, оскільки воно сприяє формуванню їхньої комунікативної компетентності. У процесі навчання учні повинні не лише оволодіти мовними нормами, а й навчитися висловлювати свої думки, почуття та ідеї у письмовій формі. Згідно з Державним стандартом початкової освіти, діти мають вміти вільно висловлюватися як усно, так і письмово, що передбачає важливість розвитку писемного мовлення з раннього віку.

Писемне мовлення відрізняється від усного тим, що воно вимагає більшої концентрації, уваги до деталей та структурованості висловлювань. Діти повинні навчитись аналізувати звуки, структуру слів, правильно вживати граматичні конструкції та дотримуватись стилістичних норм. Цей процес є складним і вимагає розвитку абстрактного мислення, що дозволяє учням планувати свої висловлювання, організовувати інформацію та аргументувати свої думки.

У молодших школярів писемне мовлення часто є менш розвиненим, ніж усне, адже діти лише починають оволодівати навичками письма. Тому важливо враховувати індивідуальні особливості учнів, створювати сприятливе середовище для письмової діяльності та підтримувати їх емоційний комфорт. Використання різних методів та прийомів, таких як ігри, творчі завдання, групова робота, допоможе зацікавити дітей і сприятиме активізації їхньої письмової діяльності.

Розвиток писемного мовлення є основою для формування навичок самоосвіти та глибшого осмислення світу, що, в свою чергу, сприяє успішній комунікації в різних сферах життя. Зосередження на цих аспектах у навчальному процесі забезпечить молодших школярів необхідними знаннями та навичками, які допоможуть їм стати впевненими комунікаторами в майбутньому.

2. В умовах сучасного розвитку освітньої сфери впровадження цифрових освітніх ресурсів стає вирішальним чинником, що визначає якість навчального процесу. Системи освіти стикаються з викликами, пов'язаними з недостатньою

готовністю до цифрової трансформації, включаючи відсутність адекватних методик інтеграції технологій, застарілий зміст освіти та обмежені технічні можливості. Незважаючи на це, цифрові освітні ресурси, які можуть включати електронні бази даних, мультимедійні матеріали, інтерактивні платформи та інші інструменти, надають нові можливості для покращення навчання.

Дослідження показують, що систематичне використання цифрових ресурсів дозволяє створювати більш інтерактивне й залучаюче навчальне середовище. Це підвищує мотивацію учнів, сприяє розвитку критичного мислення та креативності, адже сучасні ресурси дозволяють проводити інтерактивні заняття, включаючи віртуальні лабораторії, симуляції та гейміфікацію. Вони не лише полегшують доступ до навчальних матеріалів, а й сприяють глибшому засвоєнню знань завдяки різноманітним формам подачі інформації.

Крім того, цифрові освітні ресурси дозволяють адаптувати навчання під індивідуальні потреби кожного учня, що є важливим аспектом сучасної педагогіки. За допомогою цифрових платформ педагоги можуть проводити моніторинг успішності, аналізувати прогрес учнів і застосовувати диференційований підхід до навчання, що дозволяє ефективно реагувати на потреби та інтереси студентів.

Отже, усвідомлене та широке використання цифрових освітніх ресурсів не лише збагачує процес навчання, а й забезпечує вчителів та учнів сучасними інструментами для розвитку ключових компетентностей. Це, в свою чергу, підвищує якість освіти, сприяє цифровій трансформації навчальних систем і готує майбутнє покоління до викликів, що постають у світі, що швидко змінюється. Інтеграція цих ресурсів є не лише трендом, а необхідною умовою для створення адаптивної, гнучкої та інклюзивної освітньої системи, здатної відповісти на вимоги часу та забезпечити успішну самореалізацію учнів у цифровому світі.

3. Огляд вправ, існуючих методик, методів та програм з використанням цифрових засобів у навчанні молодших школярів підтверджує, що цифрові

технології стають невід'ємною частиною освітнього процесу, забезпечуючи нові можливості для навчання та розвитку учнів.

Сучасні цифрові технології значно впливають на навчальний процес, покращуючи швидкість, якість засвоєння і сприйняття знань. Використання медіа та інтерактивних засобів дозволяє впроваджувати інноваційні методи навчання, такі як: кейс-методи – дозволяють учням аналізувати реальні ситуації і приймати рішення; дослідницька діяльність – сприяє розвитку критичного мислення; проектні підходи – навчають учнів працювати в команді і застосовувати знання на практиці; розвивальні ігри – стимулюють пізнавальний інтерес і мотивацію.

Цифрові засоби і їх переваги

Цифрові технології забезпечують мобільність, індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу. Завдяки хмарним технологіям, учителі можуть легко створювати та використовувати мультимедійний контент, що підвищує залучення учнів. Переваги хмарних технологій включають: доступність та безкоштовність; відсутність витрат на програмне забезпечення; інтерактивність і можливість спільної роботи; доступ до навчальних матеріалів з будь-якого пристрою.

Веб-сервіси та інструменти

Сьогодні існує безліч веб-сервісів, які допомагають вчителям створювати інтерактивні завдання і ситуації: Zoom – для проведення відеоконференцій; ClassDojo – система заохочення, що дозволяє вести облік досягнень учнів; Kahoot, Plickers, ClassMarker – платформи для створення вікторин та ігор, які підвищують пізнавальний інтерес учнів; PearDeck та Nearpod – платформи для інтерактивних презентацій; Padlet – віртуальна дошка для розміщення контенту, яка заохочує колективну роботу.

Інтелект-карти

Створення інтелект-карт за допомогою інструментів, таких як Bubbl.us або XMind, допомагає візуалізувати інформацію, що спрощує процес навчання. Ці

карти стимулюють творче мислення, структурують знання і сприяють запам'ятовуванню інформації.

Цифрові технології в навчанні молодших школярів не тільки полегшують засвоєння матеріалу, але й формують у учнів навички, які будуть корисними в майбутньому. Педагоги повинні активно впроваджувати ці інструменти, щоб створити інноваційне та інтерактивне навчальне середовище, що відповідає потребам сучасних учнів.

4. У рамках дослідження ефективності цифрових засобів навчання для розвитку писемного мовлення молодших школярів було проведено педагогічний експеримент у Херсонській загальноосвітній школі I-III ступенів №50 імені Романа Набетова з 15 квітня по 10 травня 2024 року. У експерименті взяли участь 15 учнів 4 класу, і він складався з трьох етапів: констатувального, формувального та контрольного.

1. Констатувальний етап: на цьому етапі було здійснено діагностику наявного рівня писемного мовлення учнів за допомогою спеціально розробленої методики, яка включала систему вправ на уроках української мови. Результати показали, що учні мають значні труднощі у формулюванні своїх думок письмово, зокрема в аспектах змістовності, граматичності, орфографічної грамотності та стилістичної відповідності.

2. Формувальний етап: цей етап передбачав проведення уроків з використанням цифрових освітніх засобів, які включали різноманітні види діяльності: групову роботу, проекти та мультимедійні матеріали. Завдяки цьому, учні активно взаємодіяли з навчальним матеріалом, що допомогло їм підвищити рівень мотивації та інтересу до навчання. Зокрема, використовувалися такі цифрові інструменти: Платформа ZOOM для організації дистанційних уроків; Генератори ребусів та Padlet для активізації мислення і розвитку словникового запасу; Відеоматеріали та інфографіка, які полегшували сприйняття складних тем.

3. Контрольний етап: на завершення експерименту було проведено повторну діагностику рівня писемного мовлення учнів за тією ж методикою.

Результати показали суттєве поліпшення: більшість учнів продемонстрували підвищення у всіх критеріях оцінки писемного мовлення. Зокрема, спостерігалось зростання змістовності та граматичності висловлювань, зменшення кількості орфографічних помилок, а також покращення стилістичної відповідності.

Експериментальна робота продемонструвала, що використання цифрових засобів навчання позитивно впливає на розвиток писемного мовлення молодших школярів. Застосування інтерактивних методів сприяло не лише активізації учнів, а й покращенню їхніх навичок формулювання думок на письмі. Рекомендується продовжувати впроваджувати цифрові інструменти в навчальний процес для підтримки зацікавленості учнів та розвитку їхньої креативності.

REFERENCES

1. Бадер В.І. Взаємозв'язок у розвитку усного і писемного мовлення молодших школярів. Автореф. дис. на здобуття доктора пед. наук. Київ, 2004. с. 40. URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/100310022%20\(1\).pdf/](file:///C:/Users/Admin/Downloads/100310022%20(1).pdf/) (Дата звернення: 20.10.2024)
2. Биков В., Спірін О., та Пінчук О., “Сучасні завдання цифрової трансформації освіти”, Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта», вип.1, 2020. с. 27–36
3. Білан О. І. Художньо-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку. Львів : Проман, 2007. 64 с.
4. Біляєв О.М. Лінгводидактика рідної мови : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2005. 180 с
5. Богуш А. М. Дошкільна і початкова ланки освіти – сходинки наступності. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2017. № 28. С. 23-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2017_28 (Дата звернення: 20.10.2024)
6. Божко О. П. Формування в учнів аудіативних умінь як складової текстотвірної компетентності. *Науковий вісник Донбасу. (Серія «Педагогічні науки»)*. Луганськ: Вид-во Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. 2013. № 2 (22). С.14-19.
7. Будник О. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності: результати експериментального дослідження. *Психологія і особистість*. 2016. № 1. С. 70-82.
8. Варзанська Л.О., Шевченко Л.М. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2001. 26 с.
9. Вашуленко М., Васильківська Н., Дубовик С. *Українська мова та читання: підр. для 4 кл. ЗЗСО (у 2-ох частинах)*. Київ: Освіта, 2021. Ч.1. 168с.
10. Вашуленко О.В. Формування у молодших школярів умінь створювати власні висловлювання на уроках літературного читання / [Електронне видання]: методичні рекомендації. Київ: Педагогічна думка, 2020. 71 с.

11. Воронова М. Цифрові освітні ресурси в теорії і практиці сучасної зарубіжної освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Вип.9. Слов'янськ, 2019. с. 37-47. URL: <http://profped.ddpu.edu.ua/article/view/174534/174511> (Дата звернення: 20.10.2024)
12. Гавриш Н.В. Психолого-педагогічні основи розвитку дітей молодшого віку. *Педагогіка і психологія*. 2000. №12. С.21-30.
13. Гаращук К.В. Особливості навчання писемного мовлення учнів середнього ступеня загальноосвітньої школи. 2021. с. 5. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/115635148/1992-5786.2021.77-2-libre.pdf?1717491678=&responsecontentdisposition=inline%3B+filename%3DPeculiarities_of_Formation_of_Creative_W.pd (Дата звернення: 15.10.2024)
14. Гац Н.А. Ознайомлення молодших школярів із засобами зв'язності тексту. *Наукові записки ТДПУ. Серія: Українська лінгводидактика*. Тернопіль, 1997. Вип.1. С. 32–35.
15. Гриценчук О.О. цифрові освітні хаби для підтримки громадянської освіти як складова інформаційно-цифрового навчального середовища: досвід Нідерландів, Бельгії та України. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2020, Том 79, №5. с. 341-360. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723142/1/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%A5%D0%90%D0%91%20%E2%84%965%20%2879%29.pdf> (Дата звернення: 15.10.2024)
16. Гуржій А. Цифрове навчальне середовище нового покоління: екосистема для суб'єктів освітнього процесу / Карташова Л., Гуржій А., Сорочан Т. *Сучасні досягнення в науці та освіті: зб. пр. XVI Міжнар. наук. конф.*, 1–8 листопада 2021 р., м. Нетанія (Ізраїль). Хмельницький ХНУ, 2021. С. 63–66
17. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennyaderzhavnogostandartupochatkovoyi-osviti> (Дата звернення: 15.10.2024)

18. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1-2 класи*. Київ: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+». 2018. с. 92-121.

19. Дробін А.А. Класифікація цифрових освітніх ресурсів як засіб уточнення їх практичного цільового призначення. *Наукові записки*. Серія: педагогічні науки, випуск 21, 2021. с. 77-81. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1167/109> (Дата звернення: 15.10.2024)

20. Захарійчук М., Мовчун А. Особливості навчально-методичного комплексу до підручника «Українська мова», 3 клас. Початкова школа. № 6. 2014. С. 12-25.

21. Калмикова Л., Харченко Н. Психолінгвістичні й лінгво-методичні підходи до змісту формування у першокласників мовленнєвих умінь і навичок міркувати. Початкова школа. 2003. №5. С.5-7.

22. Калмикова Л.О. Перспективність і наступність в навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку: психолінгвістичний і лінгвометодичний виміри : навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово, 2017. 448 с

23. Концепція цифрової трансформації освіти і науки: МОН запрошує до громадського обговорення. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/news/kontseptsiya-tsifrovoi-transformatsii-osviti-i-nauki-mon-zapros hue-do-gromadskogo-obgovorenn ya> (Дата звернення: 15.10.2024)

24. Кручок В. В. Розвиток мовлення молодших школярів під час вивчення частин мови. Інноваційні процеси в початковій освіті: теорія, практика, перспективи : зб. тез виступів учасн. Регіонал. наук.-практ. семінару здобувачів ст. магістра поч. освіти (м. Рівне, 2-3 трав. 2023 р.). Рівне : МEGУ, 2023. С. 47-53.

25. Логвинчук С. Мовленнєва компетенція - засобами гри: Ефективний досвід. Дошкільне виховання. 2016. №2. С. 11–15.

26. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. Київ: Академія, 2007. 360 с.

27. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2010. 364 с.
28. МОН України. *Нова українська школа. Концепція*. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
29. Морзе Н.В., Співак С.М. «Формування сучасного хмаро орієнтованого персоналізованого освітнього середовища враховуючи ікт-компетентність учасників навчального процесу», *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*, №3, с.274-282, 2017. с. 341-355. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723142/1/%D0%93%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%A5%D0%90%D0%91%20%E2%84%965%20%2879%29.pdf> (Дата звернення: 15.10.2024)
30. *Нова українська школа: poradnik dla vchytelja*; під заг. ред. Н. М. Бібік. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
31. Олійник І.М. *Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів*. Рівне, 2010. 164 с
32. *Опис рамки цифрової компетентності для громадян України, 2021. с. 56*. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyueramkutsifrovoikompetentnostidlyagromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf (Дата звернення: 15.10.2024)
33. *Острога, М. ., Шамо́ня, В. ., Шершень, О. Цифрові освітні платформи як інструмент реалізації неформальної освіти. Освіта. Інноватика. Практика, 10(4), 2022. с. 27–36*. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i4-004> (Дата звернення: 15.10.2024)
34. Палихата Е. Я. Проблема навчання письма і писемного мовлення. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. 2012. № 1. с. 16-21*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2012_1_5 (Дата звернення: 15.10.2024)
35. Петрук О.М. Писемне мовлення: до проблеми розроблення інструментарію діагностики навчальних втрат. *Актуальні проблеми та стратегії*

розвитку початкової освіти, 2023. с. 5-8. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735345/1/%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA_%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%A0%D0%94%D0%93%D0%A3%202023_%D1%81.6-9.pdf(Дата звернення: 15.10.2024)

36. Пірошенко С. Ю. Комунікативні параметри мовної особистості в освітньому дискурсивному просторі. *Педагогічний дискурс* : зб. Наук. праць. Хмельницький, 2013. Вип. 14. С. 356–360.

37. Пономарьова К. Розвиток писемного зв'язного мовлення. *Навчання і виховання учнів 3 класу*. Київ: Початкова школа, 2004. 365с.

38. Притулик Н. Формування умінь українського комунікативного мовлення. *Початкова школа*. 2004. №6. С.14-18.

39. Рамка цифрової компетентності для громадян України (DigComp 2.0: Digital Competence Framework for Citizens). URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifraoprilyudnyue_ramkutsifrovoikompetentnostidlyagromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf (Дата звернення: 15.10.2024)

40. Розвиток інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти : методичний посібник / О.В.Овчарук, О.О.Гриценчук, І.В.Іванюк, Л.А.Карташова, О.Є.Кравчина, М.П.Лещенко, І.Д.Малицька. Київ: ЦО НАПН України. 2022. 223 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/734207/> (Дата звернення: 15.10.2024)

41. Рудовол В. А. Цифрові освітні ресурси та візуалізація їх колекцій у контексті змішаного навчання. *Digital educational resources and visualization of their collections in the context of blended learning* In: Сучасні технології візуалізації колекцій цифрових освітніх ресурсів : зб. матеріалів круглого столу (до Всеукраїнського фестивалю науки), 14 трав. 2024 р., Київ . Нілан-ЛТД, м. Вінниця с. 80-83. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742302/1/Vasyl%20Rudovol_tezu_KS-2024.pdf (Дата звернення: 15.10.2024)

42. Савченко О. Формування у молодших школярів загально-навчальних комунікативних умінь і навичок. *Початкова школа*. № 10. 2014 р. С. 6-10.

43. Сажко Г., Лукашов В. Комплекс цифрових освітніх ресурсів «SMART-технології в освіті». Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя. Шостий Міжнародний науково-практичний WEB-форум 2024 року. Київ-Харків. с. 263-266. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740977/1/ZbForumSOIS-2024.pdf#page=264> (Дата звернення: 15.10.2024)

44. Трифонова О.М. Інформаційно - цифрові ресурси у навчанні фізики та технічних дисциплін при підготовці майбутніх фахівців комп'ютерних технологій. Вісник Черкаського нац. Ун -ту імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки, 2019. № 3. С. 275 – 280.

45. Царик О.М. Теоретичні аспекти писемного мовлення. Український педагогічний журнал, №4, 2015. с. 45. URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/16.pdf> (Дата звернення: 15.10.2024)

46. Царик, О. Теоретичні аспекти писемного мовлення (зарубіжний досвід). *Український педагогічний журнал*. Фахове періодичне видання Інституту педагогіки НАПН України. Київ, 2015, № 4. С. 137-145.

47. Шишкіна М., Попель М. Хмаро орієнтоване освітнє середовище навчального закладу: сучасний стан і перспективи розвитку досліджень. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2013, Том 37, N5. С.66-80